Delavsko-kmetski list.

Dietinger Ivan
Gustanj

Izpustite politične preiskovance! Amnestirajte politične obsojence!

Dajte delavskemu razredu politično svobodo!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II. **LJUBLJANA, 13. avgusta 1925.** **Stev. 28.**

Križaj ga!

Te dni je minulo enajst let od izbruha svetovnega vojnega požara. *Slovenska ljudska stranka* je tedaj pri nas najbolj hujskala kmete in delavce na vojno, knezoškof jih je blagoslavljal na potu v fronto, v strelske jarke. *Radič* je pisal navdušeno pismo *Francu Jožefu I.* Habsburškemu. Tudi večina voditeljev socialdemokratske „internacionale“ se je izjavila za to imperialistično vojno — za „svobodo, enakost in bratstvo vseh narodov“.

„In izginila bo s sveta beda“, so govorili vsi ti vojni hujskači, „delavec in vojak, kmet in gospod — vsi so sedaj bratje, vsa medsebojna nasprotstva so prenehala, vsi se morajo zbrati okrog prestola Nj. Veličanstva, vsi morajo žrtvovati svoje življenje za ogroženo domovino, ki se bo izkazala hvaležna svojim sinovom.“

In kmet in delavec sta dobila puško v roke. *A med temi borci ni bilo gospode,* ker kdo bi sicer verižil in špekuliral, nismo videli ne posvetne ne cerkvene gospode, ker kdo bi še potem mogel navduševati ljudstvo za vojno in kdo bi denunciral in sodil „*politično sumljive!*“

In štiri leta so se klali med seboj kmetje in delavci vseh narodnosti Evrope, Amerike, Afrike, Azije . . .

Sedem let je preteklo, odkar so zapadno-evropski imperialisti z grmade mrtvaških kosti poginulih kmetov in delavcev proglasili, da je sklenjen mir. In mir je prišel, ali ta mir je krvav.

Kapitalisti so osleparili in izmozgali ljudstvo.

Mesto mira smo videli — *napade 22 generalov na sovjetsko Rusijo, vojno v Maroku, Kitajski . . .*

Mesto socialne pravice — pokolj delavcev v Madjarski, Bavarski, Finski, Bolgariji . . .

Mesto blagostanja — draginjo, težke davke, lakoto pri polnih magacinih.

Vojni invalidi — živi mrtveci iz svetovne vojne žive od miloščine.

Kmetje nimajo zemlje, ker ni izvedena — obljubljena agrarna reforma.

Komunistična stranka, Neodvisna Delavska stranka in druge *delavske organizacije so razpuščene.*

Direktno obdavčenje delavstva, novi tiskovni zakon so najnovejši darovi reakcije delovnemu ljudstvu.

Buržuazija hoče z vsemi temi odredbami doseči, da bi v tej državi zavladala mrtvaška tišina, da bi utihnil delavski in kmečki glas in da bi se čul samo krik buržuazije: „Križaj ga!“

In Kristusa so križali, ali delovno ljudstvo se ne bo dalo razpeti na križ. Ta križ nosi sicer še danes na svojih ramenih, omahuje pod križem, ali zadnja postaja na tej križevi poti delovnega ljudstva bo — *osvobojenje.*

Naše gibanje ni na umetni podlagi, naše gibanje je pokret delavskega razreda, ki bo izvršil kljub vsemu *zgodovinsko* nalogo — osvobojenje celokupnega človeštva v novi popolnejši, svobodni delovni človeški družbi.

Maroko — predigra nove svetovne vojne.

Komaj sedem let je minulo od konca velikega svetovnega klanja, ki je stalo Francijo 1,700.000 mrtvih in 52.821 milijonov 782.000 dolarjev, in že je francoski imperializem sredi nove vojne pustolovščine v Maroku. Vlada takozvanega „levega kartela“ je obljubljala svetu mir in sedaj vojuje vojno v Maroku. Toda visokodoneče fraze in simbolične geste za mir niso mogle rešiti problemov povojnega časa.

Izbruh maroške vojne je prvi rezultat imperialistične politike, ki sta jo začrtala Clemenceau (izgovori: Klemansô) in *Poincaré* (izgovori: Puankaré) in ki sta jo nadaljevala „mirotvorca“ *Herriot* (izgov.: Erió) in *Painlevé.*

In drugače ni moglo biti.

Imperialisti so zaključili svetovno vojno z versajsko mirovno pogodbo, ki so jo odobrili tudi levi demokrati in socialpatriotski voditelji, čeprav so vedeli, da nosi ta pogodba v sebi kali nove vojne. Ker so demokrati in desni socialisti sodelovali pri izdelanju versajskega „miru“, so morali prevzeti nase tudi njegove posledice. Komaj je bil ta mir podpisan, ko je prišlo do zasedbe Porurja po francoskih četah, kar je povzročilo nov konflikt z Nemčijo.

In sedaj strelja francoski imperializem Rifkabile, ki nočejo nič drugega kot — *nacionalno samostojnost.* Imperializem pa, ki živi od zatiranja drugih narodov, seveda te samostojnosti noče priznati.

In v resnici: sedanji konflikt med francoskim imperializmom in za svobodo se borečimi Rifkabili vznemirja kapitaliste vseh dežel. Po Abd-el-Krimu započeta nacionalna revolucija vzbuja navdušenje med vsemi islamskimi narodi. Če bi ta nacionalna revolucija zmagala v Maroku, bi se gotovo razširila na *Alžir* (ki je v rokah Francije), *Tunis* (v rokah Italije), *Sudan,* Senegal, prednjo in zadnjo *Indijo, Egipet* — skratka skoro na vse kolonialne dežele. Izguba teh kolonij bi pomenila smrten udarec francoskemu in angleškemu gospodstvu. Iz strahu pred tem zahteva danes reakcionarna kot „leva“ francoska buržuazija, da se je treba vojskovati v Maroku do zmage francoskega orožja nad nacionalno samostojnostjo tamošnjih narodov.

V enem kot v drugem slučaju obstoji nevarnost nove svetovne vojne. Če bo premagan Abd-el-Krim, si bodo skočili v lase Francozi, Španci in Angleži za nadvlado v Maroku.

Če bo pa zmagala nacionalna revolucija, bodo kapitalisti skušali zvrniti vso odgovornost na *sovjetsko unijo.* Ustvarjanje *protisovjetske fronte* s strani angleške vlade dokazuje, da buržuazija že pripravlja tako „javno mnenje“ za ta slučaj.

Socialšovinisti igrajo tu tako vlogo, kot so jo igrali l. 1914. Toda odločen boj proti vojni vodi komunistična stranka. Francoska vlada jo zato vedno huje preganja, a vpliv stranke in njene protivojne propagande ima vedno večji vpliv.

Angleški imperialisti pa — kot že omenjeno — merijo glavno ost proti sovjetski uniji. Ali tu se bodo opekli. *Če napove angleški imperializem vojno sovjetski uniji, bo podpisal sam sebi smrtno obsodbo in delavci Anglije ter kolonialni narodi bodo izvršili to smrtno obsodbo.*

Nečuven napad na rudarje drž. rudnikov.

Direkcija državnih rudnikov Jugoslavije je javila, da mora *ukiniti določbe kolektivne pogodbe* z rudarji z dne 1. nov. l. 1923 in sicer tako, da rudarji *izgube družinske doklade,* da se odpravi *premija za neoženjene delavce, da izgube doklade za nabavo obleke in obuvala* in da se odpravi *plačan dopust.* Tudi popust pri *cenah živil* se poslabša za rudarje. Nadalje, da se ukine *10 % doklada za čezurno* delo in 100 % doklade se *zmanjšajo na 50 %, plača nekvalificiranim delavcem, vajencem in mladoletnim delavcem se zniža* za 1 Din. *Draginjske* doklade se *znižajo* z 200 na 150 %.

Državna direkcija opravičuje ta svoj napad na življenje rudarjev s „splošno gospodarsko krizo“. Za 17. in 18. t. m. sklicuje drž. direkcija pogajanja z rudarji v Sarajevu.

Drž. direkcija je šla v svoji ofenzivi še dalje: v Zenici je odpustila *1000 rudarjev,* v Ljubiji *300,* v Kreki *30 %* zaposlenih delavcev. To odpuščanje se nadaljuje.

„Nar. Dnevnik“ in drugi slovenski meščanski časopisi skušajo prevarati javnost, da je ta napad naperjen samo proti bosanskim rudarjem. V resnici je ta napad naperjen tudi *proti rudarjem v državnih rudnikih Slovenije (Velenje, glej dopis: Huda jama itd.) in cele Jugoslavije.* To je RR „socialna“ politika v praksi! To je socialnost onih, ki si perejo roke nad mastnimi profiti Trboveljske družbe.

To je vzpodbuda Trboveljski družbi, da tudi ona še bolj izžme rudarje. To je signal za generalno ofenzivo na ves rudarski proletariat! To je izraz ofenzive kapitalistov proti rudarjem vsega sveta.

Slovenski rudarji, učite se pri svojih angleških sodrugih! Oni so od vsega početka nastopili odločno proti kapitalističnim zahtevam in so pozvali na pomoč ves proletariat. *In angleški kapitalizem se je moral umakniti njihovim strnjenim vrstam.*

Pri pogajanjih 17. in 18. t. m. ne smejo rudarski delegati popustiti *niti za ped!*

Ne oklevajte več!

Vsi v „Zvezo Rudarjev Jugoslavije“!

Vse se mora organizirati!

Sklicujte shode, pripravite se na obrambo svojih interesov!

Toda vse to še ne zadostuje.

Železničarji, kovinarji, vse delavstvo mora skleniti svoje vrste!

Boj za Trboveljsko družbo.

Z nastopom RR vlade — se je vnel tudi boj za Trboveljsko družbo. Radikalsko-kmetijska (Pucljeva) skupina okrog „Nar. Dnevnika“ se zgraža nad ogromnim dobičkom Trboveljske družbe. „Jutro“ in „Slovenec“ pa o vsem tem previdno molčita.

Kaj pomeni vse to? Kaj pomeni najnovejši boj „Nar. Dnevnikarjev“? Kaj znači molk žerjavovcev in klerikalcev?

Trboveljska družba je najbolj moderno organizirano velekapitalistično podjetje v Jugoslaviji, ki je s podporo državne sile uničila mezdno gibanje rudarjev l. 1923, dosegla razpust Zveze Rud. Delavcev, odpustitev vseh najzavednejših rudarjev in v preteklem letu izmozgala iz 12.000 svojih mezdnih sužnjev nad 40 milijonov Din čistega profita! Žerjavovci so svoječasno govorili, da so to podjetje židovskih in nemških kapitalistov nacionalizirali. Vsa ta demokratska „nacionalizacija“ je obstojala v tem, da je *Trboveljska družba kupila ves demokratski tisk v Sloveniji in udinjala svojim interesom „nacionalno“ Orjuno.* Zato so tudi „Jutrovci“ vedno nastopali proti vsem zahtevam rudarskega delavstva in zato je prišla 1. junija Orjuna opravit svoje „nacionalistično poslanstvo“ v Trbovlje.

Klerikalci so napadali to vnebovpijočo lumparijo, — toda ne zato, da jo odpravijo — ampak *da postanejo tudi klerikalci deležni velikanskega profita,* ki ga izsesava Trboveljska iz rudarjev. In res! Po zadnjem občnem zboru so *prišli tudi klerikalci pod okrilje Trboveljske in klerikalni tisk, podpiran od Trboveljske družbe — je utihnil.* Dva predstavnika klerikalne stranke sedita v upravnem svetu in sedaj *izžemajo rudarsko delavstvo v lepem sporazumu z židovski kapitalisti, „Jutrovci“ in klerikalci.*

Ko so prišli sedaj radičevci v beograjsko vlado, skušajo oni, da postane akcionar Trboveljske družbe tudi — *hrvaški kapital.* In *hrvaški bankirji* vodijo sedaj boj „proti“ Trboveljski družbi *preko „N. Dnevnika“ in „kmetijskega lista“ pod parolo Slovenstva!* P. Radič in njegovi najnovejši slovenski kompanjoni bi radi prišli v upravni svet Trboveljske. In potem bo prenehalo njihovo „Slovenstvo“ — ter se bodo vsi skupaj kot krvoločni jastrebi vrgli na rudarske družine, da jih izmozgajo do kosti v znamenju „bratskega narodnega sporazuma“. To in nič drugega ne pomeni boj meščanskih strank „okrog Trbovelj“. Druge temne strani iz tega boja bomo še spravili v javnost.

Rudarji, postavite se po robu združenim krvosesom, zberite se v svojo

„Zvezo Rudarjev Jugoslavije“!

Pogajanja za zedinjenje strokovnega gibanja Jugoslavije.

Že cel mesec so se v Beogradu vršila pogajanja med Centralnim Radničkim Sindikalnim Odborom *(CRSOJ)* in Glavnim Radničkim Savezom *(GRS)* glede ujedinjenja obeh strokovnih gibanj. Ta pogajanja so se sedaj približala že skoro svojemu zaključku. Poudariti moramo, da sta se pogajali le obe beograjski centrali brez zastopnikov iz pokrajin. Sicer pa hočemo danes poročati na kratko le o poteku pogajanj brez svojega komentarja. Prihodnjič bomo povedali tudi svoje mišljenje k vsemu.

Najprej je CRSOJ predložil svoje predloge GRS-u za ujedinjenje strok. gibanja. Na ta pismen predlog je GRS tudi pismeno odgovoril 6. *julija. GRS* je v glavnem *zahteval sledeče*: 1. zedinjenje se more izvršiti le na *idejnih in organizacijskih načelih amsterdamske internacionale* v smislu njenih sklepov

na Dunaju 5. julija l. 1924. Ti sklepi pravijo med drugim, da „so socialdemokratske stranke najbližje strok. organizacijam“. Na tem dunajskem kongresu so si Amsterdamci izmislili tudi sledečo laž: „Razcepljenost strok. gibanja v toliko deželah in iz tega izhajajoča utrditev socialne in politične reakcije je v glavnem delo komunistične internacionale“. 2. V zedinjenem strok. gibanju morajo biti *v vodstvu v večini Amsterdamci;* 3. na podlagi klevet Losovskega (predsednika rdeče strok. internacionale) proti Amsterdamu se GRS ne more pogajati za ujedinjenje.

Na to pismo GRS-a *CRSOJ ni več odgovoril enotno.*

Večina (Bukvič, Petakovič, Grojič in Stankovič) je dala izjavo, v kateri pravi v glavnem sledeče: 1. dunajski sklepi amsterdamske internacionale ne morejo služiti kot podlaga ujedinjenju strok. gibanja Jugoslavije, ker — brez ozira na pravilnost — veljajo ti sklepi za popolnoma drugačne razmere; 2. CRSOJ je neodvisen in popolnoma nevtralen napram rdeči strokovni in komunistični internacionali; 3. pri pogajanjih se ne sme od nas zahtevati kapitulacije, temveč moramo se sodružno pogajati za združitev; 4. članke Lozovskega smo tiskali v svojem glasilu samo v informativne svrhe; 5. zedinjenje strok. gibanja je mogoče le na podlagi popolne strankarske neodvisnosti in nevtralnosti; strok. organizacije ne smejo biti odvisne niti od socialistične niti od komunistične stranke; strankarska neodvisnost pa nikakor ne sme pomenjati tega, da bi se strok. organizacije sploh ne pečale s političnimi vprašanji. 6. O internacionalni pripadnosti ne moremo odločati v naprej, temveč o tem ima sklepati kongres zedinjenja.

Izjava manjšine CRSOJ-a.

Manjšina CRSOJ-a (sodruga Stefanovič in Kaljevič) pravi v svoji izjavi v glavnem sledeče: Odgovor večine CRSOJ-a gre preko mej *štatuta in sklepov njegove državne konference in plenuma* in pomeni *moralno* kapitulacijo pred GRS-om. Odgovornost prepuščamo sodrugom, ki so izročili tak odgovor GRS-u. S. *Manojlovič* je v znak pro esta proti temu odgovoru večine *demisioniral.*

Kaj pravi večina?

Večina odgovarja ss. Stefanoviču in Kaljeviču v glavnem sledeče: Na nobeni seji nista izjavila, da gre naš odgovor preko štatutov in sklepov CRSOJ; naš odgovor je le *„dosleden izraz* celokupne dosedanje politike CRSOJ-a“; na sejah sta se Kaljevič in Stefanovič *načelno popolnoma strinjala* z našim odgovorom razen v oni točki, ki govori o člankih Lozovskega; mi ne maramo nikdar kapitulirati pred GRS-om in naš odgovor tudi ni nobena kapitulacija. Za odgovor so glasovali 4, proti 2. *Manojlovič* ni glasoval z nobenim, temveč je *predložil — pristop amsterdamski* internacionali. Sprejemamo popolno odgovornost za svoj odgovor GRS-u pred vso prol. javnostjo.

Kaj pravi zagrebško glasilo CRSOJ-a?

Zagrebški „Org. Radnik“ (hrv. glasilo CRSOJ) pravi v svoji 32. štev. med drugim sledeče:

„Beograjski „Org. Radnik“ ni več v rokah CRSOJ-a, temveč si ga je prisvojila četvorica iz izvrševalnega odbora . . . V svojem odgovoru (GRS-u) so dali ti (Petakovič, Grojič, Bukvič in Stankovič) take izjave, ki popolnoma nasprotujejo dosedanjemu delu CRSOJ-a. Sodrugi Kaljevič, Stefanovič so se kot člani izvrš. odbora protivili temu, da bi se poslal tak odgovor, preden ga sprejme plenum CRSOJ-a.“ Večina je kljub temu poslala odgovor in ga objavila v beograjskem „O. R.“.

Krajevni strokovni svet CRSOJ-a v Zagrebu obsoja postopanje večine in *zahteva takojšnje sklicanje plenuma CRSOJ-a.* (Mi smatramo, da je popolnoma pravilen — a nepopolen — ta sklep zagrebških sodrugov).

Plenum GRS-a.

6. avg. je sklical svoj *plenum* GRS in poslal CRSOJ-u odgovor sledeče vsebine:

1. Strok. gibanje mora biti realno, konstruktivno in strankarsko neodvisno.

2. Zanj morejo biti merodajni le sklepi lastnih forumov in mora pobijati vpliv vsakih nevidnih in nepoklicanih faktorjev.

3. Kongres zedinjenja naj sklepa o internacionalni pripadnosti.

4. Svojo delegacijo (Haramina, Bračinac in Pavičevič) pooblaščamo, da z delegacijo CRSOJ-a in saveza grafičnih delavcev vodi vse priprave za sklicanje kongresa zedinjenja.

5. Na kongresu naj bo z obeh strani *paritetno* zastopstvo.

Proti temu sklepu je glasoval Sima Kotur, član centralnega odbora GRS-a.

Stališče CRSOJ-a na ta odgovor GRS-a nam doslej še ni znano. O nadaljnjem poteku poročamo prihodnjič, da bo o tej važni stvari pravilno informiran proletariat Slovenije.

Domači pregled.

Tiskovni zakon sprejet.

Radikali in radičevci so sprejeli zakon, ki omejuje vsako svobodo tiska. Kralj je zakon podpisal in mu dal s tem veljavo. V prihodnji številki objavimo najreakcionarnejše določbe tega zakona, proti kateremu smo že toliko pisali, pa ga zaenkrat proletariat ni mogel preprečiti. Radičevci se hočejo oprati, češ, da je zakon pripravila PP vlada. Ali ravno ta njihov izgovor priča, da oni le nadaljujejo politiko PP režima.

Novinarji in novi tiskovni zakon.

Resolucija jugoslovenskega novinarskega udruženja. Uredniki niso več dolžni brezpogojno varovati uredniško tajnost.

Centralna uprava jugoslovenskega novinarskega udruženja je sprejela na svoji seji na Bledu dne 7. avgusta naslednjo resolucijo:

Jugoslovensko novinarsko udruženje je, smatrajoč svoboda tiska za največji interes novinarskega poklica, vodilo skozi več let akcijo, da se ta svoboda zajamči i v ustavi i v zakonu. Ker je svoboda tiska kot najvišja ustavna svoboda vseh državljanov ne samo zadeva novinarskega stanu, ampak zadeva vsega naroda in njegovih predstavnikov v parlamentu, je JNU apeliralo na vso našo javnost in vse stranke v parlamentu, da se v novem tiskovnem zakonu čimbolj zaščiti princip svobode tiska. JNU pa mora na žalost konstatirati, da sta ga i parlament i javnost silno slabo podpirala v tem boju. Ogromna večina narodnih poslancev, ki je podpirala bodisi sedanjo, bodisi bivšo vlado, je pristala na novi tiskovni zakon, v ostali javnosti se je pokazal proti njemu zelo slab odpor. Novinarsko udruženje odklanja radi tega vsako odgovornost, da ni v polnem obsegu ohranjena velika ustavna in narodna svoboščina in prepušča polno odgovornost za ta zakon odgovornim političnim faktorjem.

Kot stanovska organizacija pa ima JNU dolžnost, da tudi po sprejetju tiskovnega zakona čim najbolj zaščiti interese poklicnih novinarjev. V obrambi teh interesov se je Udruženju posrečilo, da so se med razpravo o tiskovnem zakonu mnogi členi ublažili na korist novinarjev. Posrečilo se mu je doseči, da je prišla v zakon določba o ureditvi socialnih in poslovnih odnošajev novinarjev.

V stremljenju, da tudi dalje po možnosti odvrne škodljive posledice tiskovnega zakona za poklicne novinarje, je sprejelo JNU sledeče sklepe:

1. Apelira na g. ministra za izenačenje davkov in socialne politike, da čimprej izdata uredbo o socialni zaščiti novinarjev in to s sodelovanjem delegatov JNU.

2. Obvešča poklicne novinarje, da ne smatra več kot zahtevo novinarske časti in dolžnosti brezpogojno varovanje uredniške tajnosti, in priporoča urednikom, da prepuščajo polno odgovornost piscem člankov, da se tako prepreči preganjanje poklicnih novinarjev za prestopke, ki jih oni niso zagrešili. Zato svetuje, da se objavljajo članki le s podpisom pisca ali njegovo pismeno obvezo, da prevzame pred sodnijo polno odgovornost.

3. Svetuje uredništvom, da se okoristijo z odredbo tiskovnega zakona o postavljanju odgovornih urednikov za posamezne rubrike.

Tudi mi bomo upoštevali ta sklep, na kar opozarjamo vse dopisnike.

Parlament na počitnicah.

Potem ko so radičevci z radikali odglasovali nove davke in tiskovni zakon, so poslali parlament na počitnice do oktobra. Stjepan Radič si tolaži vest na dalmatinskih otokih, Pašič se pa zdravi na Češkem. A delovno ljudstvo vedno bolj trpi pod RR „sporazumom“.

Radič o samem sebi.

Italijanskemu dopisniku „Epohe“ je izjavil g. minister Pavle Radič med drugim sledeče:

Dopisnik ga je vprašal: Ali bo mogla Vaša kmečka stranka dolgo časa ohraniti ves hrvaški narod okrog sebe?

Pavle: Moja stranka ni v pravem smislu kmečka stranka. V sovjetski Rusiji je glavna podlaga delo, pri nas pa človek. Mi nismo nikdar hoteli ustvarjati razredne stranke. Zato je danes z nami vsa hrvaška inteligenca (čitaj buržuazija!).

— A zakaj so pristopili kmečki internacionali?

„To je formalnost. V etičnem in socialnem smislu je moja stranka konservativna = nazadnjaška). Mi želimo čuvati sedanji red . . . Načela, ideali in zakoni ne veljajo nič; oni, ki ima oblast more delati, kar hoče in ima vedno prav. Naravno drugi nima prav.“

— Pa vaša stranka je bila republikanska?

„Mi smo v teoriji mislili, da je republikanski režim boljši kot monarhistični, ali če hočejo Srbi monarhijo, zakaj bi bili mi proti kralju?!“

— Ali ni to sedaj neka nova politika?

„Nikakor ne. Je ista kot tedaj, ko smo bili z Davidovičem.“

S tem Pavle sam prizna, da je bila Davidovič-Koroščeva vlada monarhistična, pod katero je srbska gospoda ohranila svojo nadvlado. Kmetje, ustrezite Puclju in Korošču in zapustite jih!

Vladimir Čopič pobegnil.

Vsi bralci našega lista se še spominjajo procesa proti Vl. Čopiču, ki je bil obsojen na tri in pol leta ječe. Svoje kazni ni odsedel mnogo, ker je pretekli teden pobegnil.

Občinske volitve.

Za občinske volitve je vložena „lista združenih delavcev in kmetov“ v Aržišah pri Zagorju in v D. M. v Polju. Delavci in kmetje, ne dajte se več varati po gospodi in glejte, da boste prevzeli upravo svojih občin v svoje roke!

Po celi vrsti občin, kjer so razpuščeni občinski odbori, tudi RR vlada noče razpisati občinskih volitev in nad ljubljansko občino še vedno vlada demokratski gerentski svet. Tako izvajajo radičevci v praksi — samoupravo občin. Obračun ne bo izostal.

Kako laže „Pravica“.

Zadnja številka krščansko-antisocialne „Pravice“ je zopet polna laži. Najdebelejša je pa ta-le:

„Delavci — delavke, davkoplačevalci, izprašujte vest soc. demokratom, komunistom pri vsaki priliki, ko se bodo pritoževali čez delavski davek, zakaj niso v času odločilnega boja dr. Gosarja in naših poslancev za odpravo krivičnega davka podpirali ta boj s svojim časopisjem in tako manifestirali zahteve vsega delavstva kakor je to vršila „Pravica“ in naše organizacije z resolucijami. Vse pošteno delavstvo mora maščevati greh naših nasprotnikov nad delavstvom in studom pustiti take razne socialistične organizacije in njih časopisje, ki hlapčuje kapitalistom.“

Kljub temu, da je splošno znano, da se klerikalna stranka poslužuje v svojem delu — laži toliko, kot nobena stranka, bi ji vendar človek težko prisodil, da se bo drznila — lagati vsem nam v obraz in preobrniti vse ono, kar smo sami videli.

14. junija so priredile združene razredno-bojevne strokovne organizacije po vsej Sloveniji skupne delavske protestne shode proti 3·4 % obdavčenju delavskih plač, proti splošni *politični in socialni* reakciji Delavstvo se je v veliki večini odzvalo tej akciji — pri kateri ni bilo ne krščanskih, ne narodnih in ne demokratarskih „socialcev“, čeprav je marsikak nezaveden delavec 8. februarja glasoval za te stranke. S teh protestnih shodov je poslalo delavstvo brzojavne proteste na vlado in poslance proti obdavčenju delavstva.

Šele tedaj se je zganil dr. Gosar toliko, da je v parlamentu formalno interveniral proti temu davku — a je potem svoj predlog umaknil. — Nova RR vlada je brez Gosarjeve intervencije, pod pritiskom delavske protestne akcije nekoliko izpremenila določbe o obdavčenju delavskih plač, a v osnovi, v bistvu je ostal zakon o delavskem davku v skoro taki reakcionarni obliki, kot pod PP vlado. Ta davek je treba popolnoma odpraviti na vse plače izpod 30.000 Din! To se bo zgodilo pa tedaj, ko bodo razredno-bojevne proletarske vrste strnjene in sposobne za vsak boj z buržuazijo. „Pravica“ bi rada prepričala delavce, naj čakajo na Gosarja in drugih 19 klerikalnih poslancev. Koliko so poslanci poskrbeli za delavstvo od 1920. leta dalje, občuti vsak delavec na svojem želodcu in žepu. Zato delavstvo ne bo več čakalo, da mu meščanski poslanci končno prinesejo — smrt, ampak bo formiralo svojo razredno fronto.

Nacionalna enakopravnost.

. . . Sredi nemirov in viharjev, ki jih povzroča boj za obstanek, za košček kruha — ruski delavci ne morejo in ne smejo pozabiti tega nacionalnega zatiranja, pod katerega jarmom žive desetine in desetine milijonov „tujerodcev“, ki so naseljeni v Rusiji. Gospodujoča narodnost — Velikorusi — sestavljajo okrog 45 % vsega prebivalstva velike države. Od vsakih 100 prebivalcev jih pripada nad 50 „tujerodcem“.

In vse to ogromno prebivalstvo trpi še pod mnogo bolj nečloveškimi življenskimi pogoji, kot so življenski pogoji ruskega človeka.

Politika zatiranja narodnosti je politika *razdeljevanja* narodov. Skupno s tem je to politika sistematičnega *pokvarjenja* narodne zavesti.

A delavskemu razredu ni potrebno *cepljenje, temveč združevanje.* Ni hujšega sovražnika zanj kot divji predsodki in vraževernost, ki jo sejejo med nezavedno množico njegovi sovražniki. Zatiranje „tujerodcev“ je palica z dvema koncema. Z enim bije „tujerodca“, z drugim — ruski narod.

In zato se mora delavski razred najodločneje izjaviti proti kakršnemukoli zatiranju narodnosti.

Nasproti agitaciji reakcionarjev mora postaviti svoje prepričanje v nujnosti popolne enakopravnosti, popolne in končnoveljavne odpovedi katerimkoli predpravicam kateregakoli naroda.

To bo bolj kot vse drugo okrepilo popolno *enotnost,* združitev vseh delavcev Rusije brez razlike narodnosti.

(Prvič priobčeno v 62. številki „Pot pravice“ 16. aprila 1914. l.)

K leposlovni knjižnici „Zadružne založbe“.

„Zadružna založba“ je pričela izdajati „Leposlovno knjižnico“ ter izdala I. zvezek „Povesti“ sodruga Lovra Kuharja iz Guštanja.

V uvodu pravi „Z. založba“, da je njen namen zmagati s knjigami v delavski in kmečki družini. Vsekakor velika naloga in pomembna.

Proletariat je bil deležen v tem delu mnogo psovk in preziranj. Saj nimate svoje kulture! in pa sploh umetnost je umetnost in roman je roman! Toda socialistična družabna znanost, ki je utrdila princip razrednega značaja vsake kulture (razen epoh prakulture in bodoče socialistične kulture) kot enega najvažnejših principov, ne more in ne sme obstati strahopetno in bogaboječe pred templjem umetnosti. In to prav do-

Lista „Združenih delavcev in kmetov“ za občinske volitve v Zagorju.

Kandidati.

1. Regencin Rudolf, rudar.
2. Škrbič Jožef, rudar.
3. Kladnik Marko (socialist) steklar.
4. Kozmus Franc mlajši, steklar.
5. Okrogar Anton, rudar.
6. Ranzinger Alojzij (socialist), steklar.
7. Fain Ludvik, zasebnik.
8. Weinberger Mirko, steklar.
9. Lukač Alojz, rudar.
10. Vidic Ivan, strojnik.
11. Ravnikar Ivan, rudar.
12. Srebot Jožef (socialist), rudar.
13. Repovš Martin, strojnik.
14. Debelak Jurij, rudar.
15. Bauer Joško, steklar.
16. Flisek Valentin, ključavničar.
17. Mahkovič Ivan, rudar.
18. Kollman Ivan (socialist), steklar.
19. Blažič Anton, rudar.
20. Dumel Alojz, rudar.
21. Sluga Franc, posestnik.
22. Miklavčič Alojz, rudar.
23. Skrbič Franc, rudar.
24. Drame Vinko, steklobrusec.
25. Volaj Franc, kovač.

Namestniki.

1. Pock Anton (socialist), steklar.
2. Kolčan Joško, rudar.
3. Hauptman Martin, rudar.
4. Strašek Ivan, steklobrusec.
5. Robič Jurij, rudar.
6. Jugovar Riko, steklar.
7. Zupan Joško, rudar.
8. Rus Hinko, ključavničar.
9. Pustotnik Ivan, rudar.
10. Gerčar Peter, steklar.
11. Hiršelj Franc, rudar.
12. Lebeničnik Franc, rudar.
13. Weber Anton, steklar.
14. Poženel Franc, rudar.
15. Rus Ivan, steklar.
16. Juhtman Leopold (socialist), steklar.
17. Drnovšek Franc, rudar.
18. Grobolšek Anton, rudar.
19. Jugovar Franc, steklar.
20. Jurca Anton, rudar.
21. Weinberger Engelbert, steklar.
22. Drnovšek Ivan, rudar.
23. Walend Karl, steklobrusec.
24. Kozmus Riko, steklar.
25. Škrubej Jernej, rudar.

Internacionalni pregled.

Imperializem in angleško delavsko gibanje.

V času, ko stopa z vso silo v ospredje angleški imperializem, zanima najbolj vse delavce, kaj mislijo angleški delavci.

Doslej je bila ena glavnih potez angleškega delavskega gibanja njegovo izrazito nacionalistično stališče. Res je sicer, da so se angleški delavski delegati udeleževali vseh internacionalnih delavskih konferenc. Ali tu so se obnašali vedno kot „nekaj več“ od drugih delavcev.

Potom izkoriščanja kolonialnih narodov je namreč znal angleški imperializem vedno pomiriti nezadovoljnost domačih delavcev. In angleški delavci so branili svojo „domovino“. Položaj po vojni je pa mnogo izpremenil. Iz svetovne vojne je izšla kot prva imperialistična sila — Amerika, od katere zavisi danes Evropa in torej tudi — Anglija. Anglija je doslej neovirano izkoriščala kolonije, danes ji pa tu vedno bolj meša njene načrte — sovjetska unija.

Macdonaldova delavska stranka izraža sicer svoje simpatije do sovjetske unije, ali dejansko še vedno podpira angleški imperij.

Ali v tej delavski stranki in strokovnem gibanju se razvija vedno močnejše levo krilo, ki je tudi izvedlo svojo zahtevo: združenje angleških in ruskih strokovnih organizacij. Od razvoja tega krila zavisi usoda angleškega imperializma in v veliki meri razvoj proletarskega gibanja v Evropi. Kolikor zavednejši postaja angleški proletariat, toliko pogumneje lahko gledamo vsi delavci v bodočnost.

V znamenju „razoroževanja“.

Angleški parlament je odobril proračun za vojno mornarico. Proračun znaša do leta 1930. 5,800.000 funt šterlingov, s čimer bodo zgradili 16 križark, 27 rušilcev, 24 navadnih podmorskih čolnov, 2 depotna podmorska čolna.

Ameriška vlada je tudi sklenila, da poveča svojo vojno mornarico. Francoska vlada je sklenila, da izda samo v l. 1925. 35 milijonov frankov za vojno mornarico, l. 1926. 203 milijonov itd. Tako dela svetovna buržuazija „za mir“.

Rumunija bo zgradila 100 vojnih zrakoplovov.

Nemška delavska delegacija v Ukrajini.

Koncem julija meseca je prispel en del nemške delegacije pod vodstvom socialdemokrata Offerhagen v ukrajinsko mesto Harkov. Harkovsko delavstvo je z velikimi manifestacijami pozdravilo nemško delegacijo. Ob cestah so napravili 5 km dolg špalir. Delegacija je obiskala Petrovskega, predsednika ukrajinske sovj. republike, ogledala si je ječe, centralni urad za zavarovanje delavcev, strokovni svet, komisariat za delo, več tovarn itd. V kovinski tovarni „Srp in kladivo“ so delegati vprašali, koliko delavcev pripada kaki cerkvi. In izmed 1000 delavcev so bili samo 4 verniki. Na shodu je vodja nemške delegacije Offerhagen med drugim dejal:

„Nismo si mogli predstavljati silnosti vaših uspehov. Vaši gospodarski uspehi zaostajajo sicer za ideološkimi, predvsem za velikim uspehom, da se delavci počutijo res kot gospodarji dežele, ali tudi vaši gospodarski uspehi so presenetljivi zlasti v Ukrajini, ki je največ trpela pod državljansko vojno. Mi ne maramo dajati nobenih neizpolnjivih obljub, ali trdno obljubljamo to, da bomo

neizprosno razkrinkali vse laži, ki so se razširile o vam

in da bomo nemško delavstvo poučili v tem, da je sovjetska unija prava in danes edina delavska dežela... Pred našim odhodom v Rusijo so nam govorili, da vse, kar bomo videli, da je umetno prirejeno, da nam bodo kazali Potemkinove vasi. Smejimo se danes nad tem. Iskreno izjavljamo, da smo priče neizrecne vdanosti ljudskih množic napram sovjetski oblasti. Še nikdar v svojem življenju nisem videl takih navdušenih, ognjevitih in veselih delavskih demonstracij kot v Leningradu, Moskvi in Harkovu.

„Zbližanje s sovjetsko unijo“, to bo geslo, ki ga bomo prinesli nemškim delavcem.“

Nadaljnja poročila še priobčimo.

Teror v Bolgariji.

Parlamentarni klub zemljoradniške stranke je izročil ministrskemu predsedniku Cankovu pismeno pritožbo radi neprestanih umorov zemljedelskih poslancev.

Protest pravi, da je zemljedelska zveza pripravljena na žrtve za bolgarsko neodvisnost, da pa najstrožje obsoja vladino delovanje, ki bo na ta način uničilo vso Bolgarijo. V zadnjih dveh letih je bilo nad trideset zemljedelskih poslancev umorjenih brez sodbe. Zemljedelska skupina izvaja v sobranju postavno opozicijo. Vlada je dolžna morilce izslediti in kaznovati' Protest vsebuje končno apel na vse poslance, naj podpirajo zahteve kmetov in naj skrbijo, da se bo varovala poslanska imuniteta.

6. avgusta je bila končana razprava proti 119 zarotnikom iz Varne. 33 obtožencev je bilo obsojenih na smrt na vislicah, 77 na zaporne kazni, 9 pa je bilo oproščenih. Danes se prične v Sofiji razprava proti 12 članom komunistične špijonske službe.

6. avgusta je četa 25 komitašev pri Vlaški Kolibi vdrla v naše ozemlje. Četo je vodil bolgarski vojvoda Stojan Vardarski. Četaši so imeli novo orožje in bojno opravo, ki izvira najbrže iz vojaškega skladišča v Petriču. Ko so naši izsledili četaše, so ti pobegnili v negotinsko okrožje na desnem bregu Vardarja.

V sofijskih zaporih

so pričeli politični jetniki, okoli 900 po številu, dne 4. t. m. z gladovno stavko v protest proti nezakonitemu postopanju oblastev, ki ne izročijo jetnike sodišču. Vsi poskusi policije, da odvrne jetnike od gladovne stavke, so ostali brez uspeha. Tako stoje oblastva pred dilemo, da puste jetnike, ki se čutijo popolnoma nedolžne, ali poginiti ali da jih postavijo brez odloga pred sodišče. Do nocoj stavka še ni ponehala. Pričakujejo, da se razširi gladovna stavka tudi na ostale zapore.

Upor v Siriji.

V Siriji (Mala Azija) je prišlo pretekli teden do velike vstaje domačinov proti francoskemu gospodstvu. Francoskim četam (artileriji in infanteriji) se je za enkrat posrečilo udušiti upor. Francosko gospodstvo v kolonijah se maje.

„Levičarji“ na kongresu komunistične stranke Nemčije.

Nedavno se je vršil 10. kongres komunistične stranke Nemčije. To je bil kongres dela, kongres notranjega utrjenja stranke. V ospredju je stal organizacijski problem in vprašanje strokovnega gibanja. Diskusija o taktiki je stopila v ozadje. Kongres je izvršil skoro v popolni soglasnosti svoje delo. Od 170 delegatov je le petorica zastopala neko svoje mišljenje. Pravimo „neko“, ker ni predložila nobenih svojih resolucij, temveč je le frazarila o boju proti oportunizmu. Kongres pa je ugotovil, da sedanje vodstvo stranke že pravilno pobija desni oportunizem in je vodstvo poveril, da konča zadevo tudi z ultra-„levičarsko“ grupo Posenberg-Scholem, ki se odlikuje po svoji breznačelnosti, in hoče s širjenjem nezaupanja škodovati stranki. III. internacionala je potrdila ta sklep: da je treba uničiti desničarski oportunizem in „levičarsko“ frazarstvo in voditi pravilno marksistično politiko.

Boji na Kitajskem.

Na Kitajskem vre dalje. V zadnjem času je prišlo do oboroženih spopadov med Kitajci in Evropejci v mestih Svatav, Amoj in Fučav. V Svatavu je oborožena množica preprečila izkrcanje Angležev v pristanišču.

Abd el Krimov program neodvisnosti.

Abd el Krim je izdal oklic na vsa maroška plemena, naj se pridružijo boju proti Španiji in Franciji. V oklicu pravi: Mi bojujemo odločilno bitko proti Francozom, katere moramo prisiliti, da nam dajo mir na podlagi popolnega priznanja neodvisnosti rifskega ozemlja. Francija je spravila okrog 100.000 mož na fronto proti Abd el Krimovim četam.

15.000 bančnih nastavljencev stavka.

V Franciji traja že nad 10 dni stavka 15.000 bančnih nameščencev. Bankirji nočejo sprejeti njihovih zahtev. Bančni uradniki so pripravljeni vztrajati v boju do zmage in v ta namen razširiti stavko.

Po uspehu angleških strokovnih organizacij.

Angleški notranji minister je dejal v parlamentu, da kljub vladini podpori rudniškim podjetjem še ni odstranjena nevarnost generalne stavke. Dejal je, če bo šlo tako dalje, nastane vprašanje, ali naj vlada v Angliji parlament ali delavski sveti. Konservativci in meščanski listi so zelo nezadovoljni nad tem, da se je vlada morala umakniti pred rudarji.

Dočim do rudarske stavke ni prišlo, stavka 250.000 tekstilnih delavcev. Vlada skuša doseči sporazum med podjetniki in delavci.

Misli progovnega delavca o strokovni organizaciji.

„Naše strokovne organizacije naj bodo samo strokovne! In ne smejo biti na nobeni politični podlagi. Nam ni mar za politiko! Nam ni mar, kdo vlada!“ Ta klic se čuje pogosto od železničarjev. Celo od naših sodrugov. Če je to pravilno, bomo videli iz sledečega. Tudi kapitalisti so organizirani v svojih kartelih, katerih naloga je, združiti vse podjetnike ene in iste stroke, da potem skupno določajo cene svojim proizvodom. Tudi oni bi lahko rekli: nas ne zanima politika. Toda oni dobro vedo, da tisti, ki je gospodar politične situacije, je gospodar sveta. Če so na vladi kapitalistom vdani ljudje, bodo vsi zakoni v dobrobit kapitala. Če pa dobijo vlado v roke delavci in kmetje, bodo pa izdani zakoni, kateri bodo ščitili delavca in kmeta pred izkoriščevalci, to je pred kapitalom. In s tem bo konec njihovi nadvladi. Zato se kapitalisti poslužujejo vseh zakonitih in nezakonitih sredstev in se jim tudi ne

---

bro vedo prav tisti, ki se nam rogajo, saj se sami udinjajo buržuaziji s svojo glavo. Ali vse njihovo dvomljivo zmajevanje je samo puhla frazeologija. Ali izvirajo ti napadi iz njihove zatelebanosti in omejenosti, ali pa so mnenja, da je najlepše tavati po temi, kjer so vse mačke črne.

A kultura, umetnost, to ni plod posamezne osebnosti, je plod duše, a duša je kot nekako križišče gotovih linij družabnega življenja. Jasno kot na dlani, da smelo lahko govorimo o buržuazni in delavski kulturi. In proletariat je kljub prevaram zdrav in močan in z bodočnostjo pred seboj. Res je: proletarska kultura je še borna, je še pičla, tiči še v povojih. A ti povoji — bodimo si v svesti — spadajo otrokuorjaku. Zakaj proletariat je že v svojem bistvu kulturen razred. In v današnji družbi že ima svojo kulturo, ki temelji na borbah, nadah in izkušnjah, po svojem značaju romantično kulturo, kjer pa vsebina prevladuje obliko, ker ni časa, skrbeti za dopolnjeno obliko za to viharno in tragično vsebino. To je kultura borečega se proletariata. A naša kultura bo socialistična kultura bodočnosti: vsečlovečanska, izven razredov stoječa, harmonična, kjer je vsebina — ki se je bila oblikovala v zdravem organičnem procesu — našla sebi docela odgovarjajočo obliko. In ko delavcu odpadejo spone, bo šel umetnik na novo delo za novo umetnost, ki bo nekaj novega, svežega — razcvela veja na drevesu vsečlovečanske kulture.

„Z. založba“ je pričela svojo kulturno misijo z izdajanjem Kuharjevih povesti. Pisatelj sam, večletni delavec, pozna borbo in življenje delavca in rodoma s kmetov, tudi kmečki boj za zemljo. Dobro je pretipal te množice najnižjih, pa piše o Tadeju pl. Spobijanu in o njegovi vagabundski filozofiji, ki jo je dobil kot pustolovec. S krepko besedo nam ga izkleše v oguljenem fraku in cilindru, s tujimi tolarji v žepu in vseeno kot veščega kavalirja za predmestja. Riše nam blodnjo delavcev „za kruhom“, pripoveduje o barabi in o obračunu. So to sami značaji iz množice, iz tiste, ki jo vsi tako radi psujejo za „maso“. Pisane so povesti v dobrem slogu in spominja na druge delavce-pisatelje in razen par malenkostnih napak in „hrvatizmov“ (obično, vrlo, kojih itd.) v gladki slovenščini. Zgrabiš knjigo in ne odnehaš, dokler ne prečitaš do konca. Potem pa porečeš: saj to so naši ljudje, povsod krog nas žive.

Pričela je s to zbirko založba dobro svojo pot, pa če izide še kaj prevodov iz svetovne naše literature (Petzold, London, Sinclair etc.), pa bodo šle sigurno med delavstvo in našle svoj odjek. Malo nas je, zato naj knjižnica vztraja in kljubuje. Pričetek je tu.

Knjiga sodruga Kuharja spada v vsako delavsko hišo in knjižnico ter jo najtopleje priporočamo. Naroča se pri *Zadružni založbi, Ljubljana, Prule 15*, ter stane 15 Din. Obsega 144 strani, torej je tudi kot knjigotržno blago vredna.

—čič.

Zbirajte nove naročnike!

zdi škoda žrtvovati milijone samo, da obdržijo oni vlado v svojih rokah.

Namen vsake res delavske strokovne organizacije je zboljšati delavski položaj. In končni cilj vsake take organizacije pa je osvoboditev delavstva izpod kapitala. Zato jim tudi ne more biti vseeno, kakšni zakoni se delajo. Kajti s pomočjo zakonov se zasužnjuje en razred drugemu. Z zakonom se naredi delavca povsem brezpravnega, kateri ni potem v očeh kapitala nič druzega kot blago, iz katerega se mora iztisniti čim več profita. Zato mora *vsaka delavska organizacija* voditi boj proti kapitalu. Ona mora razkrinkati delovanje vsake protidelavske organizacije. Mora pa tudi kazati delavcu pot, po kateri se bo osvobodil. Svoje člane mora vzgajati v duhu idej Karla Marxa. Kajti le po tej poti bomo prišli do zmage. Nekateri pa pravijo: „Mi železničarji imamo druge interese kot drugi delavci. Zato se borimo mi sami zase in drugi delavci pa naj se borijo zopet sami zase". Tudi kapitalisti so si med seboj zaradi produkcije zelo nasprotni. Kar nam kaže zlasti pisanje raznih meščanskih časopisov. Toda kadar se gre za nastop proti delavcu, so si složni. Kajti njim je delavec orodje, s katerim si kujejo svoj kapital. Zato mora tudi delavec biti složen, kadar se bori proti izkoriščevalcu. Vsi delavci brez razlike imajo gotove skupne interese in en končen cilj. Zato se morajo tudi skupno boriti za dosego tega. Le kadar si bodo delavci, ročni in duševni, vsega sveta brez razlike vere in narodnosti podali roke v boju proti kapitalu, potem bo imel naš boj uspeh.

So pa zopet nekateri, ki pravijo: „Strokovne organizacije naj bodo samo strokovne". In zato so lahko organizirani v njih delavci raznih političnih strank. Nam pa tudi to ne more biti vse eno. Strokovna org. mora vzgajati člane in jim povedati, da delavec, kateri je član kake kapitalistične stranke, se ne more na drugi strani boriti proti njej. Strokovna organizacija mora biti bojevna, razredna, ne štrajkbreherska.

Železničarji so oni faktor, kateri igra za prebujenje delavstva na deželi, skoraj bi rekel, glavno vlogo. To kapitalisti dobro vedo. Zato hočejo uspavati železničarje z raznimi nebojevnimi, verskimi in narodnimi organizacijami, da bi jih odvrnili od razrednega boja, ter jih tako napravili nezmožne za odpor. Prava delavska strokovna organizacija, pa naj si bo železničarska ali druga, mora biti postavljena na dejansko socialistični podlagi. Mora biti razredno bojevna. Delavec pa, kateri je temu nasproten, je vede ali nevede hlapec kapitala. Kajti nobena organizacija, katera se bori za interese delavstva, ne more biti politično nevtralna ali na kaki kapitalistični podlagi. Zato vsi v naše razredno bojevne organizacije!

Brez boja ni zmage!

I. Arih, progovni delavec.

Dopisi.

Kropa. Pri nas ni več fevdalnega sistema, ta je že zdavnaj odpravljen, grajščaka, tega sedaj ni več, tudi desetine od žebljev in drugih pridelkov več ne odračunavamo, kot je to bilo nekdaj v navadi, imamo pa druge križe in težave. Torej naštejmo jih po vrsti. Župnik Oblak in klerikalizem, to je eno, drugo je občinski svet z vsakokratnim županom, tretje je žebljarska zadruga.

Župnik Oblak je sicer še samec brez otrok, mož je varčen. Ko greš proti Kropi, se na desni strani vidi njegovo premoženje, ki obstoji iz celega hriba; to vse pripada temu pobožnemu zastarelemu fantu. On je pri nas vse. Občinskih sej ne sklicuje župan po navodilu pobožnega gospoda takrat, kadar so delavci, ki imajo tudi štiri zastopnike v občini, prosti, to je na soboto zvečer ali na nedeljo dopoldan, ampak med tednom, ko nima delavske kontrole. Kar se tiče hrastovega in smrekovega lesa in intrig komunistov, o čemer je pisal „Slovenec", o tem bomo še govorili. Živimo v pozabljenju, ker gospod župnik nas uči: „Ne nabirajte zakladov na tem svetu, ker jih rja in moli snedo." Gospod župnik pa zase to tako razume: Nabiraj zaklade na tem svetu v Kropi, ker na drugem svetu jih angeli snedo. Torej klerikalci imajo na dveh listah izvoljenih tudi pet občinskih svetovalcev, ti nam nič ne koristijo, ker so čisto navadni župnikovi kimovci. Sedaj se ozrimo še malo v žebljarsko zadrugo. V notranje delovanje zadruge nimajo zadružniki nobenega vpogleda, kako se izdelano blago prodaje, ali napravimo dobiček ali zgubo. Bilanco letno sicer dobimo, ali je vedno tako sestavljena, da se nič ne spoznaš. Ako kdo v svoji radovednosti povprašuje in hoče vedeti kaj več, grešiš takoj proti zadružnim pravilom — kratek proces — ajdi na polje, brez daljših debat. Dela nas v zadrugi povprečno 300 oseb, okroglo 170 je zadružnikov, ostali so dnevničarji. Delamo po 10 ur na dan, ne da bi se nam plačalo po zakonu o zaščiti delavcev 50% nadurnine. Naše soproge, pardon žene, ker delavec nima soproge, tudi delajo v tovarni oziroma v zadrugi, one so za isto delo za 30% slabše plačane kakor moški. Zaslužimo dnevno od 100 do 150 kron, biti pa morajo dobre kvalifikacije, ako ne — nimajo te milosti. Akordno delo, to pa je kroparske zadruge špecialiteta. Ako zaslužim na primer 400 ali en Din manj, dobim 30% nagrade za storjeno delo, do 450 je 25%, od 450 do 499 je 15% itd. do 600 Din. Pri tej svoti pa odpadejo procenti, tako da je vse en hudič, ali se trudim da zaslužim 400 Din in procente, ali pa garam na akord do 600 Din in zgubim procente. To je akordna plača kvalificiranega kovinarja v tej klerikalni zadrugi na 14 dni. Tudi penzijski sklad imamo. Najvišja renta znaša mesečno 160 kron, za ženske (po krščanskih načelih!) imajo seveda polovico manj. 10% čistega dobička pravijo zadružna pravila v § 21., da spada v kulturne namene. Klerikalci z župnikom na čelu so seveda takoj bili pripravljeni, da se kupi za to Čukovski dom. Ker ne spadamo vsi med to golazen in ker na ta način izdana svota ne odgovarja skupnim koristim zadružnikov, mislimo, da za enkrat še ne bodo izvedli tega sklepa. Zadruga izdeluje različnih vrst žeblje in verige, čudno se bode vam zdelo, kako je sploh mogoče, da se blagoslovljeni gospod meša med naše kovaško delo in obrt. Dotrpi bratec, kajti naš župnik je božji apostol za vse stvari na tem svetu. Župnik kot kmet, kot žebljar, kot mašnik, kot občinski oče, kot bogataš, kot živ svetnik že v življenju, vse so gospod župnik, prav vse. Oni se razumejo na vse, kaj je na onem svetu, kar pa je na tem svetu, v tem pa sploh nima para v kranjski deželi.

Za enkrat naj bo dovolj, o zadrugi in drugih mičnostih še pozneje: počasi pa sigurno. Materiala je dovolj, vse pride na vrsto v pravem času. **Pika.**

Zagorje ob Savi. V zadnji številki klerikalne „Pravice" beremo nekaj zelo zmedenih vesti o Zagorju, kar dokazuje, da se je dotični „dopis" iz Zagorja rodil v uredništvu „Pravice" in ne v Zagorju. Pravi, da smo se delavci razbili in da upa na zmago Čobal, „ker čaka na oporo leve struje". Klerikalcem na žalost in proletarcem na radost — bodi še enkrat povedano, da smo se zagorski delavci vsi združili — proti Trboveljski družbi in s tem tudi proti klerikalcem, ki imajo tudi nekaj upravnih mest pri Trboveljski. Združili pa smo se tudi proti Čobal-Korunu, ker vemo, da je Korun pravni zastopnik Trboveljske. Klerikalcem kot zaščitnikom kapitalistov pa seveda ta naša združitev ni všeč in zato so si izmislili nov načrt, s katerim bi preslepili in nalovili na svojo past nekaj delavcev. Vložili so dve listi za občinske volitve: eno pod imenom SLS, drugo pod imenom „Delavske zveze". Ker se ne upajo odkrito nastopiti pred delavstvom, hočejo tako v kalnem ribariti, razdvojiti delavske glasove in omogočiti vlado klerikalcev in demokratov, to je Trboveljske družbe nad zagorsko občino. Delavci in obrtniki, ta peklenski načrt sovražnikov moramo preprečiti in zato glasujmo 6. septembra vsi kot en mož za listo

„Združenih delavcev in kmetov".

Iz mariborske ječe. Bil je lep poletni dan, solnčni žarki so pripekali v zidine jetnišnice, vse je tiho, samo iz jetniških celic se slišijo globoki vzdihljaji jetnikov, kateri hirajo od zadušljivega zraka, ki jih obdaja, in edina tolažba njihova je bodočnost, katera bi po njihovim prepričanju prinesla svobodo človeštvu.

V tem mrtvaškem molku vzbudi pozornost pesem, katera se sliši iz daljave, ki se približuje vse bliže in zdaj se da že razumeti njena vsebina. „Kaj pomeni ta pesem?" vprašal je eden med njimi in se radovedno ozira okoli sebe, kateri mu bo razodel to vprašanje. Pesem, katero slišimo, je pesem siromašnega ljudstva, ona pomeni svobodo in srečo, bodočnost človeštva. Danes je 1. maj, to pesem pojejo zatirani delavci, kateri so zapustili vsi kot en mož temne in nezdrave delavnice in se zbrali na ulici, da manifestirajo razredno solidarnost. Na ta dan se proletariat celega sveta ohrabri in pripravi za nove boje zoper razrednega neprijatelja kapitalizem in za zmago socializma, kjer ne bo izkoriščal človek človeka, temveč bo skupni dobit družabna last.

Feliks Deutschbauer.

Velenje. Čas je že, kaj ne sodrug urednik, da se med dopisi iz del.-kmečke Slovenije bere enkrat tudi poročilo iz Velenja. Kakor v vseh industrijskih centrih, tako tudi pri nas vladajo žalostne razmere, v razliki z drugimi centri smo samo v tem, da delamo samo štiri dni v tednu, ter da smo dosegli v Gospodovem letu 1925 rekord v redukciji.

Meseca marca t. l. se je dalo na dopust za nedoločen čas čez 100 delavcev. Majnika nas je udaril finančni minister s $3^3/_4$% direktnim davkom. Julija nam je odtrgala Generalna direkcija državnih rudnikov 30% na akordnih postavkah in za avgust smo prejeli obvestilo, da se razveljavi dosedanja mezdna pogodba, ki je veljavna za vse državne rudnike in se v to svrho sklicuje konferenco za dne 17., 18. in eventuelno 19. avgusta t. l. v Sarajevu, kamor naj prizadeto delavstvo odpošlje svoje delegate. (Manjša podjetja enega, večja po dva.)

In koliko bo znašala zopet ta redukcija na plači ter na številu delavstva — še danes ni znano.

Da se pa pri vsem tem še delavstvo šikanira po čisto balkanskem sistemu, je jasno. Bič balkanske z reakcijo zmešane „kulture" menda malokje tako poje kakor pri nas. Kajti tista slovenska inteligenca, ki ima svoje mesto v industriji, je pokazala, da kakor se je dala v bivši Avstro-Ogrski monarhili hitro germanizirati, ravno tako se da danes iz germanizma jutri posrbiti. In resnično je, da je Poturica (Janičar) hujši od Turčina. — Kajti če jim danes srbijanska buržuazija narekuje reakcijo, pokažejo takoj, da znajo biti še reakcionarnejši od nje same in — naravnost bestialni napram istorodnemu delavstvu, ki je izmučeno in izčrpano do skrajnosti. Voz delavske dolžnosti tiči tu globoko v blatu in treba bo še gigantskega napora in boja strokovni organizaciji, da ga spravi na pravi tir. Delavskih zaupnikov imamo treh različnih grupacij. Bernotovce, Korunovce in takozvane Christliche Sozialisten, koji se skoraj da radi vsake intervencije pri obratu sporečejo in slednjič iz tega konflikta skušajo delati političen dobiček. Pri vsem tem pa le preradi pozabijo na gospodarski položaj delavstva. Večina teh (Bernotovci) se ima še vedno boriti proti korumpiranemu socialpatriotizmu, a ne stopi v združeno strokovno organizacijo, v kateri so dani vsi pogoji za to. In namesto da bi ti ljudje vstopili v enotno organizacijo in se borili ramo ob rami proti socialpatriotizmu in oportunizmu z nami, rajši begajo že itak preplašene ljudi s tem, da nam bo oblast organizacijo razpustila in prepovedala. — Ako bi do tega moglo priti in bi v tem slučaju vaša sekcija ostala nerazpuščena, potem bi pač vsak mutec lahko z rokami zgestikuliral javnosti, zakaj da sekcija ni razpuščena. (Ker je ni bilo!) Človek, ki tako podlo bega delavstvo, pač nima niti pojma o marksizmu, čeprav se šteje med „stare socialiste". Moji dragi, to ni boj proti korumpiranem socialpatriotizmu in oportunizmu, nego to je naravnost podpiranje tega, da ne razpade. Da je temu tako, so dokazi vašega delovanja na občini, v Čobalovem konzumnem društvu itd. Treba je pač, da že konečno izprevidite, da ni druzega izhoda, kakor razredni boj strokovne organizacije, da se potom nje borimo za izboljšanje gmotnega položaja delavstva in ako bomo, sodrugi, vršili na tem polju svojo dolžnost, bo zaupanje delavstva prišlo samo od sebe in delavska armada bo v tem vzrastla in postala odločujoč faktor. Ne plavajte v vodah nacionalizma in pacifizma, — ne govorite, da nam je internacionalna zveza nepotrebna, pošten marksist se vam more smejati, v drugem slučaju pa se s studom obrniti od vas. Ne hodite v trdi noči za lučjo, ki vas ne more privesti drugam kot v sovražni tabor! Izpreglejte, da nas svetovni dogodki ne prehitijo in ne najdejo čisto razcepljenih, kakor smo sedaj! Apeliram še enkrat na vas kakor na vse delavstvo, poglejte v preteklost — poglejte v bodočnost, ne imejte pred očmi samo Slovenijo, glejte po vsem svetu in spoznali boste, kakšna in kaj je naša naloga v sedanjosti. Ne obotavljajte se, vstopite vsi brez razlike v združeno strokovno organizacijo Zvezo rudarjev Jugoslavije, v kateri se bomo ramo ob rami borili proti temu, kar nas teži. Ne odlagajte, da se nam ne zgodi, kakor se jim je zgodilo v Slavoniji, kjer se je buržuazija požurila in ustanovila radikalno organizacijo, v katero je s terorjem spravila vse delavstvo, rekoč: Komur ne ugaja, mu je cesta prosta. Pokažimo, da ločimo jedro od lupine in držimo se socialističnega izreka, ki pravi: „Bolje je za svobodo glasovati in v nji propasti, kakor pa z uspehom glasovati za sužnost."

Šaleškij.

Tiskovni sklad.

Nabiralna pola št. 78 Stare Franc Staritrg: po 10: Stare Franc, Perušek Jakob, Plos Franc, po 5: Mlakar Ivan, Kandare Jakob, Prevec Viktor, neimnovani, Znidaršič Alojz 2, Ravšelj Jakob 5·50; Roje Ljubljana 10, neimenovani: 10, 20, 20, 5, Skočir 5, po 10: Jančigaj, Baznik, Rejembog; Štor Moste 15, po 10: Feltijn, Makuc Karl, Šušteršič, Breskvar; po 5: Gontar, Certes, Dolinar, Volhin, Starič, Šuligoj Viktor, nečitljivo, Košir Janez, Kejžar Franc, Toncar Valentin, Smolja Miško, 3 nečitljivih, Berlok, Hirsch; po 3: Bitenc Jernej, nečitljivo, Bernik, Jenko; Suhadolnik 2·50; po 2: Novak Ivanka, nečitljivo, Šeremet Ciril, Kastelic Franc, Kovačič, Poljanšek, Tomšič, Nebec, Arko, Draksler, nečitljivo; po 1: Rožič Ivan, Janez, Verhunc, nečitljivo, Kreč Miha; Baloh Franc Jesenice 5, Hutter 3, Straus Anton, Svetlin 2·50, Pavel N. 3; po 10: Krištof Josip, Opeka Daniel, Pečar Matija, Keber Ivan, Habič Franc, Kaiser Peter, Vukovič, Porenta, Rus, Bevc; Keber Josip 8, Tičar Maks 5, Junter Karla 5, Mohorič Franc 3, Weber Leopold 3, nečitljivo 3, neimenovani 3, Gogala Rihard 2, Anžin Franc 2·50, Zavrl Fani 2, Tončka 2, Žagar Andrej 2·50, Dolžan Marija 2- po 1: Petoš Pavla, neimenovani, neimenovani, Kambič Alojz, Oleš Angela; Pančur Jakob, Tomažič E. Ljubljana 30, Verbajs Josip Zagorje 20, Lasič 5, neimenovani 10, Mejač Lovro 101, nabiralna pola št. 31 Erjavec Ježica 64, Bedenk 10, Koderman 3, neimenovani 2, 4, 2, 2, Močnik 3, Kaizer J. 2, nečitljivo 3, 2·50, Žitič 10, Snoj 5, B. N. 1·50, M. K. 2, Erjavec 5, Koderman J. 0·25, Močnik M. 0·25, Oblak Franc 1, Skok 1·25, Babnik 0·50, Bogataj 0·50, Žagar L. 1·50, Traven 1, neimenovani 2, nabiralna pola št. 39 Gorenc M. 30, Trtnik 2·50, poljanski komunec 7, H. M. 2, neimenovana 1·75, Šefič 2, Bratkovič 1·25, Šmerajc 1·50, Gorenc 11, nabiralna pola št. 43 Kosi M. 24·50, Jager 5, Kaprol 2·50, Kuhar 1, Kosi M. 5, Košir 2, Šibar 1, Stare 1, Kavčič 2, Vidic 3, Bukovnik 2, Osulin 10. Skupaj 799 Din. Vštevši zadnjo vsoto **skupaj 8.028·70 Din.**

Vrnite pole! Hitra pomoč je dvakratna pomoč.

Nova knjiga!

Izšlo je MARXOVO

Mezdno delo in kapital

v prevodu in s predgovorom s. C. Štukelj. To delo mora imeti doma vsak proletarec. Nabavi si jo lahko, ker stane lično vezana samo 5 Din. Razprodajalci in organizacije imajo 25% popusta. Po pošti stane 1 Din več. Brošura je izšla v založbi „Delavsko-kmečke Matice", naroča se jo pa lahko pri upravi našega lista. Odračuna se po čekovni položnici lista s pripombo: za Marxa.

Delavci, kupujte in širite svojo literaturo!

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Pezdir, sedlar.
Glavni urednik: Ciril Štukelj v Ljubljani.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.